

In memoriam

Svetislav Vučenović
(1928 - 2013)

Među mnogim konzervatorima koji su se tokom svog radnog vijeka bavili proučavanjem i zaštitom graditeljskog nasljeđa Boke, jedno od najznačajnijih mjesta zauzima arhitekta Svetislav Vučenović.

Svoja istraživanja urbanističkog razvoja i arhitekture istorijskih gradova Boke, Svetislav Vučenović je započeo marta 1980. godine, kada je zajedno sa ekipom Republičkog zavoda Srbije, nakon zemljotresa od 15. aprila 1979. godine, rukovodio poslovima na izradi stilsko-hronoloških analiza stambene arhitekture Kotora, a potom izradio i *Metodologiju obnove istorijskog jezgra Kotora*. Usvojenu *Metodologiju* Opština Kotor je zajedno sa tek osnovanim Opštinskim zavodom za zaštitu spomenika kulture Kotor, dosledno primjenjivala u praksi obnove grada u zidinama. .

Pored istraživanja graditeljskog nasljeđa i geneze urbanog jezgra Kotora Svetislav Vučenović je u godinama koje su slijedile nakon zemljotresa od 1979.

godine rukovodio proučavanjem urbane geneze i graditeljskog nasljeđa Herceg Novog i Risna a potom i proučavanjem geneze i vrijednosti graditeljskog nasljeđa Svjetske baštine Kotora u cjelini, posebno studijama zaštite Prčanja i Stoliva.

Stručni radovi Svetislava Vučenovića, proizašli iz proučavanja bogatog graditeljskog nasleđa Boke, objavljeni su u zborniku "Boka" počev od 1988. godine.

Specijalistička znanja iz oblasti urbane i arhitektonske konzervacije, sticao je na Urbanističkom institutu Univerziteta u Parizu, zatim u Međunarodnom centru za proučavanje, očuvanje i obnovu kulturne baštine (ICCROM) i na Arhitektonskom fakultetu u Rimu. Kao student bio je đak profesora Đurđa Boškovića i član njegove ekipe koja je proučavala Stari Bar. Kao arhitekta u Jugoslovenskom institutu za zaštitu spomenika kulture bavio se istraživanjem istorijskih urbanih cjelina, posebno Trogira i Hvara. Zatim je u Zavodu za zaštitu spomenika kulture grada Splita radio na metodologiji stvaranja dokumentacije za Stari Grad. Nakon toga, u Zavodu Beograda (1969 -1988) Vučenović se bavio studijama zaštite Varoši u šancu i konzervacijom urbanog i arhitektonskog nasleđa gradskog jezgra (Područje Knez-Mihailove ulice, Kosančićev venac) a nakon potresa od 1979. godine sudjelovao je u poslovima na obnovi graditeljskog nasljeđa u Boki i Dubrovniku.

Nije suvišno da se podsjetimo da je zbog specifičnosti položaja i strukture gradskog jezgra Kotora, kao i složenosti problematike koju je nametala obnova grada posle zemljotresa, posebno zbog činjenice da u to vrijeme nije postojala osnovna dokumentacija neophodna za početak radova (kao što su plan grada i crteži postojećeg stanja pojedinačnih zgrada) bilo potrebno osmisliti metode kojim bi se, u skladu sa međunarodnim principima zaštite kulturne baštine, moglo pristupiti poslovima na obnovi grada Kotora, odnosno, područja Kotorsko-risanskog zaliva upisanog na listu Svjetske prirodne i kulturne baštine Uneskoa.

Usvojena metodologija Svetislava Vučenovića je, u tom pogledu pružala odgovore na kompleksne zahtjeve koje je obnova oštećenog graditeljskog nasljeđa postavljala. Podrazumijevala je izradu studije graditeljskog nasljeđa koja obuhvata istraživanje stambene, javne, sakralne i fortifikacione arhitekture kao i istraživanje svih građevina ponaosob. Pored terenskih istraživanja koja su predviđala i sondažna arhitektonska i arheološka ispitivanja, proučavanje je obuhvatilo istorijske i arhivske izvore, literaturu, stare planove i projekte, gravire, crteže... U isto vrijeme, paralelno sa ispitivanjima zgrada i sklopova, tekla je izrada projekata revitalizacije pojedinačnih građevina (Palata Drago, Biskupija, palata Buća i dr.) i organizovano je izvođenje radova na najugroženijim cjelinama (blokovima).

Podaci prikupljeni na osnovu proučavanja, sondažnih ispitivanja i analiza na terenu, uz izrađenu osnovu prizemlja grada (u razmjeri 1: 200)

i crteža najznačajnijih građevina tehnički snimljenih u vrijeme kada je grad bio iseljen, pretočeni su u *Studiju zaštite graditeljskog nasleđa Kotora* koja je predstavljala osnovu za formulisanje *Konzervatorskih uslova* za projekte revitalizacije pojedinačnih građevina i ansambala kao i podlogu *Urbanističkog projekta Kotora*.

Ovim dokumentima, izrađenim uz učešće širokog broja stručnjaka iz Kotora i mnogih drugih sredina Jugoslavije, Opštinski, kasnije Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Kotor se rukovodio tokom obnove grada počev od prvih realizovanih poslova do danas.

Knjiga Svetislava Vučenovića, *Graditeljstvo Kotora*, objavljena 2012. godine, proizašla iz pomenutih istraživanja, predstavlja do sada najcjelovitiju studiju urbanističkog razvoja Kotora i najcjelovitiji prikaz njegovog graditeljstva.

Važno je istaći da studiju ove vrste posjeduje mali broj istorijskih gradova i pored brojnih pojedinačnih istraživanja vršenih u cilju zaštite njihovih vrijednosti. Kotor je među rijetkim istorijskim gradovima čije graditeljstvo je predstavljeno na osnovu cjelovitog izučavanja.

Vučenićeve istraživanja su rezultirala zaključcima o razvoju Kotora počev od njegovog prvobitnog nukleusa, ilirske gradine na brdu iznad današnjeg grada, te postepenog formiranja grčkog emporiona i rimskog kastela na prostoru uz more, gdje se razvija romanski Dekadaron – Dekatarum, pod vlašću Vizantije. Prema Vučenovićevom mišljenju, na mjestu Kotora kontinuitet postojanja nije prekinut od preistorijskog razdoblja do danas, a što se potvrđuje slojevitošću građevina i sklopova, brojnim arheološkim otkrićima u dublijim slojevima tla, oblicima života koji su se transformisali i prilagođavali dolazećim epohama i dramatičnim događajima, bilo da su to bile prirodne stihije ili društvena previranja.

Nabrajanje pak činjenica u predavljanju doprinosa Svetislava Vučenovića u obnovi Kotora nakon zemljotresa od 1979. godine možda odvođi pažnju od suštinskih karakteristika njegove ličnosti i njegovog djela. Naučna zasnovanost spoznaja o vrijednostima graditeljstva Boke, ukupnost korišćenih izvora, dokumentovanost nalaza i otkrića i doslednost u sistemu analize, svrstava njegova djela u krug ključnih djela bokeljske historiografije.

U tom smislu, metodološki pristup arhitekta Svetislava Vučenovića u radu na očuvanju i zaštiti arhitektonske baštine, uz etičke principe koji su karakterisali njegovu ličnost, budućim generacijama proučavalaca Boke, posebno pripadnicima struke arhitekata - konzervatora, predstavljaće pouzdan oslonac i uzor u svakodnevnom radu.